

Voortgangsrapportage onderwijshuisvesting 2021

Meerjarenperspectief
onderwijshuisvesting 2016-2025

Colofon

Uitgave

Team Onderwijs, Sport & MFA's
Vastgoedorganisatie Utrecht
Gemeente Utrecht
onderwijshuisvesting@utrecht.nl

In opdracht van

Onderwijs, Sport & MFA's
Vastgoedorganisatie Utrecht
Gemeente Utrecht

Internet

www.utrecht.nl/onderwijshuisvesting

Rapportage

Voortgangsrapportage onderwijshuisvesting 2021
Zaaknummer 9300269

Informatie

Onno James, Mara Hoogveld, onderwijshuisvesting@utrecht.nl

Foto voorpagina: opening groen schoolplein van de Prof. Kohnstammschool aan de Marislaan.

Inhoud

1	Samenvatting	5
2	Inleiding en uitgangspunten	7
2.1	Onderwijs voor ieder kind	7
2.2	Visie op onderwijshuisvesting	7
2.3	Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting	7
2.4	Programmabegroting	8
2.5	Raadstoets	8
2.6	Opbouw en inhoud voortgangsrapportage onderwijshuisvesting 2021	9
3	Ontwikkelingen in onderwijs en stad	10
3.1	Een passende school, nabij huis	10
3.1.1	Gebiedsontwikkelingen	10
3.1.2	Nieuwe scholen	11
3.1.3	Huisvestingafspraken	12
3.2	Gezond en veilig naar school	12
3.2.1	Gezond binnenklimaat in school	12
3.3	Efficiënte samenwerking	13
3.3.1	Verordening huisvesting scholen	13
3.3.2	Voorschoolse educatie	13
3.3.3	Utrechtse Kindcentra	14
3.4	Duurzame schoolgebouwen	14
3.4.1	Bestaande schoolgebouwen verduurzamen lastig	14
3.4.2	Schoolpleinen	15
4	Ontwikkelingen huisvesting scholen	16
4.1	Voldoende en optimaal gespreide huisvesting van scholen	16
4.2	Mens- en milieubewust bouwen aan onderwijshuisvesting	16
4.2.1	Bestaande schoolgebouwen	17
4.2.2	Natuurlijke en uitdagende schoolpleinen	17
4.2.3	Diervriendelijk bouwen	17
4.2.4	Toegankelijke schoolgebouwen	17

4.3	Beheren en exploiteren naar tevredenheid	18
4.3.1	Visie op onderwijshuisvesting	18
4.3.2	Structureel overleg	18
4.3.3	Onderwijsloket	18
4.3.4	Klantonderzoek	19
4.4	Participatie	19
4.4.1	Nieuwe middelbare school in Vleuten-De Meern	19
4.4.2	Tijdelijke huisvesting Landschapsbaan	19
5	Uitvoering en planning	21
5.1	Overzicht	21
5.1.1	Huisvestingsaanvragen 2022	21
5.2	Afgeronde bouwprojecten	22
5.3	Nieuwe bouwprojecten	23
5.4	Aangepaste bouwprojecten en bijzonderheden	23
5.4.1	International School Utrecht	24
5.4.2	Huisvesting X11	24
6	Financiën	26
6.1	Gevolgen nieuwe verordening	26
6.2	Geactualiseerd uitvoeringsschema	26
6.3	Verwachte overschrijdingen	26
6.4	Financiële risico's	28
6.4.1	Risico's ten aanzien van de uitgaven	28
6.4.2	Risico's ten aanzien van de dekking	28

1 Samenvatting

De gemeente heeft het afgelopen jaar hard gewerkt aan de huisvesting van de Utrechtse scholen. Het boeken van vooruitgang is een grote uitdaging: door het stapelen van ambities en de snelle stijging van de bouwprijzen, staat de bouwopgave onder grote druk. Dat vraagt actie.

We bouwen aan passende schoolgebouwen

Waar werken we aan?

Lopende bouwprojecten	65
Budget voor 2022	€ 88,6 mln
Aantal opleveringen	20
Aantal aanvragen voor natuurlijk en uitdagend inrichting van schoolpleinen	10
Goedgekeurde aanvragen om een gezond binnenklimaat te creëren in schoolgebouwen	21

We verbeteren de huisvesting van onze scholen

We hebben nieuw huisvestingsbeleid gemaakt

- Verordening huisvesting scholen
- Uitvoeringsplan Utrechtse kindcentra
- Subsidieregeling voor vergroenen van schoolpleinen

We maken scholen gezonder en groener

- Duurzame schoolgebouwen
- Gezond binnenklimaat
- Natuurlijke en uitdagende schoolpleinen

We vernieuwen onze processen

Nieuw onderwijsloket om aanvragen makkelijker te maken en meer transparantie te bieden

Grote uitdagingen

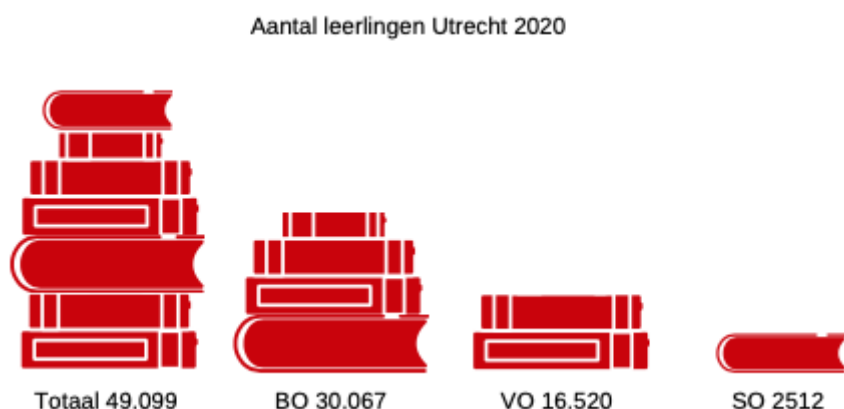
- **De bouwkosten zijn de afgelopen maanden flink toegenomen**, en stijgen nog verder. De normbedragen sluiten naar verwachting snel niet meer aan bij de werkelijke kosten. Dat vraagt actie.
- **De ambities in de stad worden gestapeld** en daarmee worden schoolgebouwen duurder. De hoge ambities van de gemeente zijn niet altijd te verenigen met het beschikbare budget.

2 Inleiding en uitgangspunten

Goed onderwijs is belangrijk voor de ontwikkeling van iedereen. Elke leerling verdient onderwijs dat hem of haar stimuleert, zijn of haar talenten maximaal ontwikkelt en benut. We willen daarom dat iedereen gelijke kansen heeft in het onderwijs. Goede onderwijshuisvesting is hier een belangrijk onderdeel van. Alle kinderen verdienen het les te krijgen in een goed schoolgebouw.

2.1 Onderwijs voor ieder kind

Elke dag stappen in Utrecht bijna 50.000 kinderen en jongeren een schoolgebouw binnen. Voor al deze kinderen hebben we in onze stad 93 basisscholen, 19 middelbare scholen en 12 scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs. In ruim 200 schoolgebouwen huisvesten we alle leerlingen en geven leraren het beste onderwijs. De gemeente wil samen met schoolbesturen zorgen voor voldoende gebouwen, verspreid over de stad, voor alle scholen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs. De ambities en plannen hiervoor zijn vastgelegd in het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting (MPOHV). In 2020 had Utrecht 49.099 leerlingen. Hiervan gingen er 30.067 naar het basisonderwijs, 16.520 naar het voortgezet onderwijs en 2.512 naar speciaal onderwijs.

2.2 Visie op onderwijshuisvesting

Het is belangrijk om tijdig in voldoende passende en duurzame huisvesting voor de Utrechtse scholen te voorzien. Om dit te realiseren werken we vanuit de door de gemeenteraad vastgestelde [visie op onderwijshuisvesting](#), die samen met de schoolbesturen is opgesteld. Onderwijshuisvesting is één van de pijlers van de Utrechtse Onderwijs Agenda (UOA), waar deze visie een uitwerking van is.

2.3 Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting

Het *Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting 2016-2025* (MPOHV) is onze planning voor de komende jaren. De gemeentelijke *Verordening huisvesting scholen* omschrijft de regels omtrent onderwijshuisvesting. De Utrechtse schoolbesturen kunnen jaarlijks aanvragen indienen voor huisvesting van hun scholen, zoals voor uitbreiding, voor (vervangende) nieuwbouw, voor gymnastiek- en huurvergoedingen en voor eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair. Met de schoolbesturen wordt vooraf afgestemd voor welke projecten aanvragen ingediend kunnen worden.

Het college besluit over deze aanvragen in het jaarlijkse Huisvestingsprogramma. De jaarschijf 2022 in de geheime bijlage en in het Huisvestingsprogramma komen met elkaar overeen. Het totaalbedrag is ook opgenomen in de Programmabegroting.

Deze voortgangsrapportage omschrijft de ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting en beschrijft de aanpassingen op het MPOHV.

2.4 Programmabegroting

In de Programmabegroting 2021 is een aantal wijzigingen gedaan, zo is de indeling van de effect- en prestatieindicatoren met betrekking tot onderwijshuisvesting aangepast. Dit is mede gedaan naar aanleiding van de raadstoets in 2020 en de eerdere toezegging van het college om meer sturingsinformatie te bieden. In de nieuwe indeling wordt aan de ene kant de verbinding gelegd met de visie op onderwijshuisvesting die samen met de schoolbesturen is opgesteld (effecten) en aan de andere kant met het programma Utrechts vastgoed (prestaties):

Effectdoelstellingen:

- Een passende school, nabij huis
- Gezond en veilig naar school
- Efficiënte samenwerking tussen gemeente, scholen en andere eindgebruikers
- Duurzame schoolgebouwen

Prestatiedoelstellingen:

- Voldoende en optimaal gespreide huisvesting van scholen
- Mens- en milieubewust bouwen aan de huisvesting van scholen die bijdraagt aan gezonder stedelijk leven
- Beheren en exploiteren van de huisvesting van scholen naar tevredenheid van de scholen en andere eindgebruikers

Vanuit de gemeenteraad is de wens geuit om in gesprek te gaan met het college om de indicatoren verder bij te sturen.

2.5 Raadstoets

De gemeenteraad heeft in 2020 een raadstoets uitgevoerd. Uit deze raadstoets is gebleken dat de informatievoorziening en de verantwoording richting de gemeenteraad beter kunnen. Het afgelopen jaar is er op verschillende manieren aan gewerkt om dit te verbeteren:

- Nieuwe effect- en prestatie-indicatoren;
- Verbeteren van de opbouw van de planning- en controledocumenten;
- Verdieping in voortgangsrapportage en raadsbrieven;
- Aanscherpen transparantie besluitvorming.

In de [Raadsbrief Voortgang aanbevelingen raadstoets onderwijs](#) (31 augustus 2021) vindt u meer informatie over de implementatie van de aanbevelingen uit de raadstoets. Uiteindelijk moeten deze inspanningen resulteren in moderne en toekomstbestendige huisvesting voor de Utrechtse leerlingen.

2.6 Opbouw en inhoud voortgangsrapportage onderwijshuisvesting 2021

In de voortgangsrapportage wordt zowel teruggeblikt op het afgelopen jaar, als vooruit gekeken naar de komende jaren.

Het college van B&W informeert de gemeenteraad sinds eind 2019 regelmatig over de relevante, actuele ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting. In 2021 verschenen de raadsbrieven stand van zaken huisvesting scholen in [januari 2021](#) en [juli 2021](#).

Om deze reden worden in deze voortgangsrapportage met name de tactische en strategische ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting beschreven (hoofdstuk 3 en 4) en de operationele wijzigingen die in het uitvoeringsprogramma worden doorgevoerd (hoofdstuk 5). De voortgangsrapportage is opgebouwd in lijn met de effect- en prestatieindicatoren zoals gehanteerd in de Programmabegroting. Het hoofddoel 'moderne en toekomstbestendige huisvesting van scholen' vormt hiervoor de basis.

3 Ontwikkelingen in onderwijs en stad

De ontwikkelingen in onze stad en in het onderwijs gaan snel. Dat maakt het huisvesten van scholen steeds ingewikkelder. Er wordt steeds meer geëist van de huisvesting, om de ontwikkelingen in het onderwijs nu en in de toekomst te kunnen faciliteren.

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de vraag 'Wat willen we met elkaar bereiken?' Er wordt gerapporteerd langs de lijn van de effectdoelstellingen van de gemeente:

- Een passende school, nabij huis;
- Gezond en veilig naar school;
- Efficiënte samenwerking tussen gemeente, scholen en andere eindgebruikers;
- Duurzame schoolgebouwen.

3.1 Een passende school, nabij huis

3.1.1 Gebiedsontwikkelingen

In de stad worden bedrijven- en industrieterreinen ontwikkeld tot woonwijken. In deze nieuwe wijken ontstaat vraag naar onderwijshuisvesting. Wij zijn betrokken bij deze ontwikkelingen en werken samen met schoolbesturen, ontwikkelaars, stedenbouwkundigen en andere beleidsvelden aan een goede inpassing van het schoolgebouw in de wijk. Dat moet vroegtijdig gebeuren, want deze wijken worden ontworpen in een hoge dichtheid waardoor het schoolgebouw meestal integraal onderdeel is van een groter bouwblok of gebouw. Deze hoge dichtheid heeft gevolgen voor bouwkosten, maar biedt ook kansen voor een goede samenwerking met andere programmaonderdelen. Bij een goede inpassing wordt rekening gehouden met routes, loopafstanden, veiligheid, bezonning, kosten, beperken van geluidsoverlast en duurzaamheid.

Eerste basisschool in Merwedekanaalzone (KSU)

Oplevering van de school staat gepland in 2024, ongeveer tegelijk met het opleveren van de woningen in fase 1. De hoge stedenbouwkundige eisen zorgen voor extra kosten die niet passen binnen de standaard normkosten. De eerste en tweede basisschool starten samen in dit schoolgebouw, tot het tweede schoolgebouw is opgeleverd.

Tweede basisschool in Merwedekanaalzone (PCOU)

Oplevering van de school staat gepland in 2027, ongeveer tegelijk met het opleveren van de woningen in fase 2. De hoge stedenbouwkundige eisen zorgen voor extra kosten die niet passen binnen de standaard normkosten.

School voor voortgezet onderwijs in Merwedekanaalzone (X11)

Oplevering van de school staat gepland in 2025, ongeveer tegelijk met het opleveren van de eerste woningen in de wijk. De hoge stedenbouwkundige eisen zorgen voor extra kosten die niet passen binnen de standaard normkosten. De school wordt gecombineerd met een gemeentelijke sporthal en een fietsenstalling.

Basisschool in Groenewoud (R.K. Vleuten-De Meern-Haarzuilens)

Omdat de school pas in de tweede fase van deze gebiedsontwikkeling wordt opgeleverd in 2025, is er tijdelijke huisvesting nodig. Oplevering van de tijdelijke huisvesting staat gepland voor 2023.

Basisschool in Beurskwartier (Happy Kids)

Oplevering van de school staat gepland in 2025, ongeveer tegelijk met het opleveren van de eerste woningen in de wijk. De zeer hoge stedenbouwkundige eisen, dichtheid en gewenste stapeling van functies zorgen voor extra kosten

Basisschool in Cartesius (SPO Utrecht)

Omdat de school pas in de zesde fase van deze gebiedsontwikkeling wordt opgeleverd, is er tijdelijke huisvesting nodig. Onderwijs in de tijdelijke huisvesting start in 2022. Oplevering van de definitieve huisvesting staat gepland voor 2025. De hoge stedenbouwkundige eisen zorgen voor extra kosten, die voor een deel vanuit de gebiedsontwikkeling worden vergoed. De school wordt gecombineerd met kinderopvang en een gemeentelijke sporthal.

3.1.2 Nieuwe scholen

Het starten van een nieuwe school verloopt voortaan via het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Initiatiefnemers kunnen sinds 1 juni 2021 voorstellen indienen bij DUO voor het stichten van nieuwe scholen volgens de *Wet Meer ruimte voor nieuwe scholen*. Op de website van DUO is te zien dat er landelijk 102 nieuwe initiatieven zijn die voor het eerst meedoen in het kader van de Wet Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen.

Voor de gemeente Utrecht zijn 3 verzoeken ingediend voor het starten van een middelbare school en 7 verzoeken voor het starten van een basisschool:

- 3 middelbare scholen: Agora Utrecht (KSU), het Al Almana College en O₃ Utrecht.
- 7 basisscholen: Al Almana Overvecht, Kindcentrum Cartesius, Happy Kids Beurskwartier, Kindcentrum Groenewoud en drie locaties voor Kindcentrum Cadans in Hoge Weide, Terwijde en Het Zand.

Proces

Het proces tot en met het besluit van de minister van OCW ziet er als volgt uit. De initiatiefnemers moeten via ouderverklaringen of marktonderzoek aantonen dat er voldoende interesse is voor de school. De initiatiefnemers hebben tot en met 15 oktober 2021 de tijd om het benodigde aantal op te halen. Daarna oordeelt de Onderwijsinspectie over de aanvragen. De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap besluit voor 1 juni 2022 of de scholen bekostiging krijgen. Daarna hebben de school en de gemeente ruim een jaar de tijd voordat de scholen op 1 augustus 2023 starten en gehuisvest moeten zijn.

Rol gemeente

De rol van de gemeente is beperkt tot het indienen van een zienswijze bij DUO voor 31 oktober. De basisscholen in Kindcentrum Cartesius, Happy Kids Beurskwartier, Kindcentrum Groenewoud zijn al afgestemd met de gemeente en hiervoor gaat de gemeente een positieve zienswijze indienen. De gesprekken met de andere initiatieven vinden nog plaats.

De inhoud voor de overige zienswijzen baseren we op de volgende onderdelen die een link hebben met de Utrechtse Onderwijs Agenda:

- Hoe gaat er structureel kwaliteitsonderwijs geboden worden? Hoe draagt de school bij aan gelijke onderwijskansen? Hoe draagt de school bij aan doorgaande leerlijnen?
- Hoe gaan de (beste) leraren aangesproken worden?

- Hoe past de school binnen de visie op onderwijshuisvesting? Hoe draagt de school bij aan modern en toekomstgericht onderwijs in Utrecht?
- Wat is de impact van de school op het onderwijsveld in de stad?

3.1.3 Huisvestingsafspraken

De afgelopen jaren hebben we samen met de schoolbesturen in Utrecht gemerkt dat het omzetten van verwachte leerlingaantallen naar huisvestingsoplossingen beter kan. Daarom hebben we *Huisvestingsafspraken* in het voortgezet onderwijs gemaakt en maken we afspraken voor het primair onderwijs (de *wijkgerichte aanpak*) in wijken waar dat nodig is. Door afspraken te maken met alle schoolbesturen wil de gemeente ook leegstand terugdringen. Deze leegstand kan immers worden ingezet voor een andere school of maatschappelijke bestemming.

Voortgezet onderwijs

De huisvesting van scholen is steeds complexer. Gezien de groei van het aantal scholieren in het voortgezet onderwijs zijn er op 6 juni 2019 *Huisvestingsafspraken voortgezet onderwijs* gemaakt tussen de gemeente en de schoolbesturen. In 2021 zijn deze afspraken herijkt en opnieuw vastgesteld. Met deze afspraken is het mogelijk om een lange termijnplanning te maken en draagt het bij aan de haalbaarheid van de plannen per school. Met de *Huisvestingsafspraken voortgezet onderwijs* realiseren we tot 2030 een vergroting van de capaciteit voor in totaal 6.400 leerlingen. Naar verwachting starten vanaf 2023 nieuwe schoolbesturen nieuwe middelbare scholen. Met alle partners gaan we in gesprek om de gevolgen daarvan op de huisvestingsafspraken te onderzoeken.

Primair onderwijs

De huisvesting van scholen in het primair onderwijs wordt ook steeds complexer. Dat komt door de schaarse ruimte in de stad en het groeiend aantal leerlingen. Steeds meer vraagstukken zijn niet meer per school op te lossen, maar kunnen alleen met een integrale oplossing voor de wijk worden opgelost. De gemeente is daarom met de schoolbesturen een traject gestart om structureel op wijkniveau oplossingen te vinden voor de huisvesting van de basisscholen. De bedoeling is om komend schooljaar een aantal wijken verder te bespreken en in gezamenlijkheid oplossingen te vinden.

3.2 Gezond en veilig naar school

3.2.1 Gezond binnenklimaat in school

Een gezond binnenklimaat in een schoolgebouw is van belang voor ieder kind. Voor de gezondheid, maar ook om onderwijs te kunnen volgen. Sinds 2010 verbetert de gemeente het binnenklimaat in bestaande schoolgebouwen voor zowel de slechtst scorende schoolgebouwen als schoolgebouwen die op een natuurlijk moment (uitbreiding of renovatie) verbeterd konden worden. Na de aanpak zijn de scholen verantwoordelijk voor juist gebruik en planmatig onderhoud van de installaties.

Ventilatie

Het coronavirus heeft de aandacht voor een gezond binnenklimaat in schoolgebouwen vergroot. De gemeente volgt de adviezen en richtlijnen van het RIVM met betrekking tot een gezond binnenklimaat in schoolgebouwen. De gemeenteraad is daar in [oktober 2020](#), [maart 2021](#) en [september 2021](#) over geïnformeerd.

De gemeente heeft een plan van aanpak gemaakt, en voert samen met de schoolbesturen gericht acties uit. De subsidie van het rijk (SUVIS) betekent een versnelde aanpak tot het verbeteren van het binnenklimaat en ventilatie in een deel van de schoolgebouwen. Dit in combinatie met de uitvoering van het MPOHV leidt tot een integrale aanpak van de bestaande schoolgebouwen in Utrecht. Alle

schoolgebouwen waar het binnenklimaat op de langere termijn verbeterd moet worden, vallen onder één of meerdere maatregelen in het plan van aanpak. De projecten worden de komende jaren uitgevoerd.

3.3 Efficiënte samenwerking

3.3.1 Verordening huisvesting scholen

Voor het Huisvestingsprogramma in 2022 is de nieuwe Verordening huisvesting scholen voor het eerst van toepassing. De huisvestingsaanvragen die voor 2022 zijn gedaan, zijn beoordeeld aan de hand van de nieuwe spelregels. De effecten zijn direct zichtbaar. Het lijkt er op dat meer aanvragen dan ooit kunnen worden goedgekeurd, een mooi effect van een sterkere samenwerking.

De nieuwe spelregels vragen wel aanpassing van de werkprocessen van alle partners. Dat kost tijd. Een aantal processen is al succesvol bijgesteld, (bijv. de beoordeling van aanvragen) maar er zijn ook nog zaken die verdere uitwerking vragen.

Gedeelde data als uitgangspunt

De gemeente en de schoolbesturen beschikken niet altijd over dezelfde data over schoolgebouwen. Een gedeelde administratie, waarbij alle partners dezelfde informatie tot hun beschikking hebben, is voordelig voor het verbeteren van de samenwerking. De gemeente werkt daarom aan vernieuwing van het informatiesysteem (het *Onderwijsloket*), waar ook de schoolbesturen toegang toe krijgen. Op die manier maken we een stap richting gedeelde data, een belangrijk onderdeel van het Utrechts sturingsmodel. Andere stappen die nodig zijn om de datakwaliteit te verbeteren, bespreken we ook met de schoolbesturen.

Onderhoud van gymzalen

De schoolbesturen zijn met de nieuwe verordening volledig verantwoordelijk voor het onderhoud van gymzalen. Voorheen was de gemeente nog deels verantwoordelijk. De nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling maakt het uitvoeren van het onderhoud eenvoudiger, maar het vraagt ook om een overgangsregeling. Deze overgangsregeling moet nog samen met de schoolbesturen worden opgesteld.

3.3.2 Voorschoolse educatie

Afgelopen schooljaar hebben vijf aanbieders voorschoolse educatie (VE) aangeboden. De belangrijkste verandering was de overgang van 10 naar 16 uur voorschool per week vanaf 1 augustus 2020. Hierdoor zijn de aanbieders en openingstijden veranderd.

Deze transitie heeft gevolgen gehad voor de huisvesting. Veel voorscholen verplaatsen zich van commerciële locaties en buurthuizen naar schoolgebouwen, vanwege de samenwerking tussen voorschool en school. Daarnaast moesten voor alle locaties marktconforme huurovereenkomsten worden gesloten tussen de verhuurder (gemeente of schoolbestuur) en de huurder (VE-aanbieder) voor de periode 2021-2024. Dat is gebeurd bij de gemeentelijke locaties, maar nog niet bij de locaties van de schoolbesturen. De hogere marktconforme huur wordt deels gecompenseerd via de subsidie voor voorschoolse educatie.

De gemeente kijkt daarnaast kritischer naar de bouw van ruimtes voor VE bij renovatie of nieuwbouw van een schoolgebouw. Een schoolbestuur kan hiervoor een verzoek indienen bij de gemeente. De gemeente kijkt vervolgens of de nieuwe locatie inderdaad noodzakelijk is of dat er nog voldoende plek is bij bestaande VE-groepen in de omgeving.

3.3.3 Utrechtse Kindcentra

In een Utrechts kindcentrum kunnen kinderen van 0-12 jaar terecht met een doorgaande lijn tussen kinderopvang (inclusief voorschool) en basisschool. Na (en eventueel voor) schooltijd is er buitenschoolse opvang met eenzelfde pedagogische visie.

Het vaststellen van [het Uitvoeringsplan Utrechtse kindcentra](#) begin 2021 heeft geleid tot meer gezamenlijke aanvragen voor huisvesting van scholen en kinderopvang, waarbij de gemeente in sommige gevallen het kinderopvangdeel voorfinanciert. Het afgelopen jaar hebben we hiervoor 5 aanvragen gehad. Met vaststelling van de Programmabegroting 2022 worden alle 5 aanvragen gehonoreerd. In het uitvoeringsschema in de bijlage zijn deze initiatieven al verwerkt.

3.4 Duurzame schoolgebouwen

In het programma Onderwijs wordt ingezet op het verduurzamen van het onderwijsvastgoed. Nieuwe schoolgebouwen en schoolgebouwen die gerenoveerd worden, hebben geen aardgasaansluiting meer. Er wordt gekozen voor alternatieve, duurzame energieopwekking en we streven (samen met de schoolbesturen) naar energieneutrale schoolgebouwen. Ook worden steeds meer daken (inmiddels 25%, met SPO Utrecht als uitschieter met 75%) ingezet voor energieopwekking ten behoeve van de school, vaak door middel van zonnepanelen.

Figuur 1. Het nieuwe energieneutrale schoolgebouw van OBS Haarzicht.

3.4.1 Bestaande schoolgebouwen verduurzamen lastig

Voor verduurzaming van bestaande schoolgebouwen zijn de eigenaren aan zet. Dat zijn in de meeste gevallen de schoolbesturen. We wijzen de besturen op hun verantwoordelijkheid en ondersteunen hen in de zoektocht naar verduurzamingsmethodes en subsidies. De gemeente heeft geen extra budget beschikbaar om de bestaande schoolgebouwen te verduurzamen. De gemeente ontvangt daarvoor onvoldoende middelen van de Rijksoverheid. We brengen dit, samen met de andere G4-steden, onder de aandacht bij de Rijksoverheid. De gebouwen waar de gemeente eigenaar is, worden door de gemeente verduurzaamd.

3.4.2 Schoolpleinen

Voor verduurzaming kijken we niet alleen naar de gebouwen maar ook naar de schoolpleinen. We ondersteunen schoolbesturen die hun schoolplein klimaatadaptief willen maken. In 2022 kunnen we 10 schoolpleinen aanpakken met de nieuwe *Nadere regel speelplaatsen bij scholen*.

4 Ontwikkelingen huisvesting scholen

De gemeente en de schoolbesturen hebben een uitzonderlijk grote opgave om alle scholen tijdig te huisvesten. De groei van de stad, het stapelen van ambities en de zeer sterke stijging van de bouwkosten maken het steeds lastiger om tijdig bouwprojecten op te leveren, binnen de gestelde kaders.

Dit hoofdstuk omschrijft wat we gaan doen om de gezamenlijke doelen te bereiken. De opbouw is in lijn met de gemeentelijke prestatiedoelstellingen voor de huisvesting van scholen:

- Voldoende en optimaal gespreide huisvesting van scholen
- Mens- en milieubewust bouwen aan de huisvesting van scholen die bijdraagt aan gezonder stedelijk leven
- Beheren en exploiteren van de huisvesting van scholen naar tevredenheid van de scholen en andere eindgebruikers

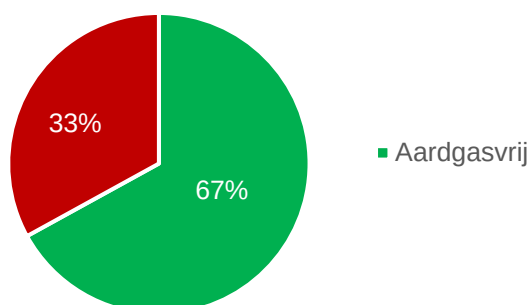
4.1 Voldoende en optimaal gespreide huisvesting van scholen

Bij de realisatie van deze bouwprojecten wordt altijd gekeken naar voldoende omvang en spreiding. Voldoende omvang van de schoolgebouwen en de gymzalen in de wijk. Voldoende spreiding om er voor te zorgen dat ieder kind naar een passende school nabij huis kan gaan. Daarom wordt binnen het programma onderwijs in iedere nieuwbouwwijk met voldoende omvang een nieuwe basisschool gerealiseerd. Op basis van de stadsbrede spreiding wordt ook gekeken of het toevoegen van een school voor voortgezet onderwijs zinvol is in een nieuwe wijk.

4.2 Mens- en milieubewust bouwen aan onderwijshuisvesting

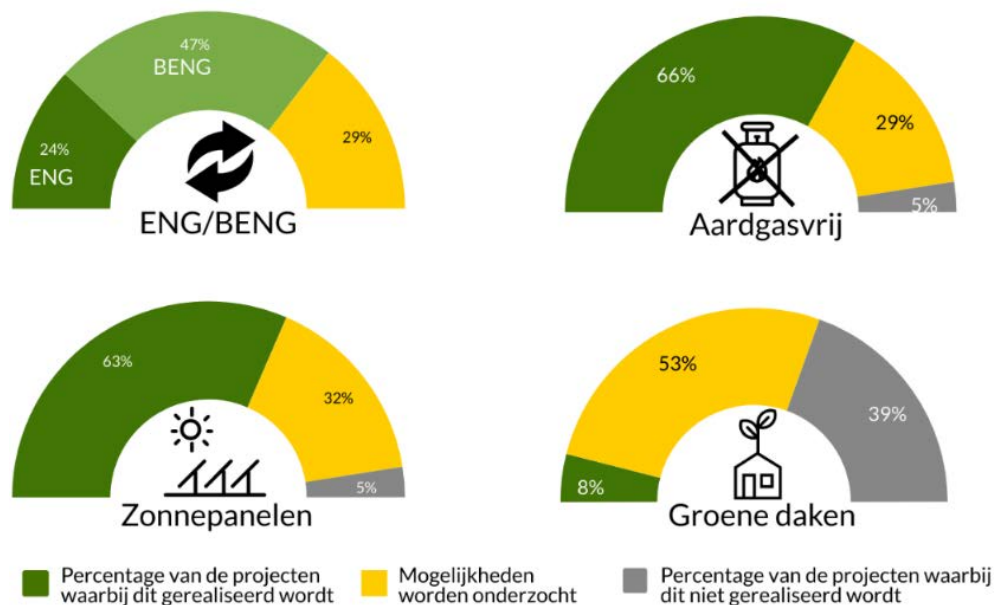
De gemeente en de schoolbesturen streven gezamenlijk naar duurzame schoolgebouwen. Gebouwen die duurzaam tot stand zijn gekomen en ook duurzaam in het gebruik zijn. De gemeente werkt hier op verschillende vlakken aan. De nieuwbouw- en renovatieprojecten, waarvan er nu 38 lopen, worden vrijwel altijd (bijna) energieneutraal uitgevoerd. Daarbij worden bijna alle nieuwbouw- en renovatieprojecten aardgasvrij. Ook worden de scholen bij nieuwbouw/renovatie voorzien van zonnepanelen of het is nog in onderzoek. Bij klein aantal projecten wordt het gebouw voorzien van een groen dak.

Per bouwproject voert de gemeente overleg met het schoolbestuur welke ambities haalbaar zijn met een bijdrage van de gemeente en het schoolbestuur. In de praktijk merken we dat in de meeste gevallen het niveau ENG (energie neutraal gebouw) bereikt kan worden (waarbij de schoolbesturen de kosten dragen, gebaseerd op een businesscase, en het onrendabele deel door de gemeente wordt betaald).

4.2.1 Bestaande schoolgebouwen

De verantwoordelijkheid voor verduurzaming van een schoolgebouw ligt bij de eigenaar. In veel gevallen is dat het schoolbestuur. In Utrecht nemen veel schoolbesturen initiatieven om hun gebouwen te verduurzamen. Het aantal zonnepanelen op schooldaken neemt toe. Op 25% van de schoolgebouwen voor primair en voortgezet onderwijs in Utrecht ligt inmiddels zonnepanelen. We werken samen met De Schooldakrevolutie om schoolbesturen te ondersteunen.

4.2.2 Natuurlijke en uitdagende schoolpleinen

Een groen schoolplein is duurzaam en draagt bij aan een goede ontwikkeling van kinderen. Daarom stimuleren we het vergroenen van schoolpleinen. Voorwaarde is dat het schoolplein klimaatadaptief wordt ingericht en dat het schoolplein (deels) openbaar toegankelijk wordt. De meeste schoolpleinen zijn eigendom van het schoolbestuur. Een schoolbestuur kan budget [aanvragen](#) om het schoolplein te vergroenen. In 2021 is deze voorziening 10 keer aangevraagd. De gemeente is voornemens deze aanvragen goed te keuren.

4.2.3 Diervriendelijk bouwen

Bouwprojecten worden altijd getoetst op gemeentelijk beleid omtrent diervriendelijk bouwen. Dat is ook nodig voor de verlening van een vergunning. Er wordt onderzoek gedaan naar bijzondere soorten. Door diervriendelijk bouwen toe te passen bij schoolgebouwen, komt er extra ruimte voor dieren in onze stad. Meestal gebeurt dit door het inmetelen van nestkasten bij nieuwbouw (voor bijvoorbeeld gierzwaluwen en huismussen) en het vrijlaten van ruimte in de spouwmuur (voor de dwergvleermuis).

4.2.4 Toegankelijke schoolgebouwen

Voor een passend onderwijsaanbod is ook de toegankelijkheid van alle schoolgebouwen een voorwaarde. Zo kan een leerling een specifieke fysieke beperking hebben terwijl het schoolgebouw onvoldoende toegankelijk is.

In 2021 is een inventarisatie gemaakt van bestaande gemeentelijke gebouwen. Hieruit volgt dat vrijwel alle schoolgebouwen, die in eigendom zijn van de gemeente, voldoende toegankelijk zijn. De toegankelijkheid van schoolgebouwen die in eigendom zijn bij schoolbesturen is niet in beeld. Schoolbesturen kunnen zich bij de gemeente melden als een gebouw onvoldoende toegankelijk is voor 1 of meerdere leerlingen. In dat geval gaan we met het schoolbestuur in gesprek om een oplossing te vinden.

4.3 Beheren en exploiteren naar tevredenheid

Beheren en exploiteren van de huisvesting van scholen naar tevredenheid van de scholen en andere eindgebruikers. De samenwerking tussen de gemeente en de schoolbesturen is essentieel voor de realisatie van onderwijsvastgoed in de gemeente. Vanaf eind 2021 zullen de schoolbesturen worden gevraagd mee te werken aan een klantonderzoek. Het klantonderzoek voor onderwijshuisvesting wordt momenteel samen met het klantonderzoek bij het programma Utrechts vastgoed uitgevoerd. De resultaten worden begin 2022 bekend.

In 2019 en 2020 was nog driekwart van de bouwprojecten vertraagd. De gemeente en de schoolbesturen voeren daarom sinds 2020 overleg met elkaar om een haalbare planning voor alle bouwprojecten te realiseren. Met schoolbesturen worden afspraken gemaakt over het tijdstip van het aanvragen van een voorziening, zodat een voorziening niet te vroeg wordt aangevraagd en budget op de plank blijft liggen. De financiële planning van het Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting 2016-2025 (MPOHV) wordt jaarlijks aan deze afspraken aangepast en gelijktijdig met de Programmabegroting geactualiseerd.

4.3.1 Visie op onderwijshuisvesting

De gemeente en de schoolbesturen hebben samen de Utrechtse Onderwijs Agenda en daaropvolgend de Visie op onderwijshuisvesting vastgesteld. In deze documenten zijn onze ambities vastgelegd. Het is nu zaak om deze ambities zo veel mogelijk mee te nemen in de beslissingen over de huidige bouwprojecten, maar ook te vertalen naar een nieuw programma voor de komende jaren. Eind dit jaar hebben we daar met de schoolbesturen een eerste stap voor gezet.

De kaders en randvoorwaarden zijn met de nieuwe *Verordening huisvesting scholen* aangescherpt en gemoderniseerd. Daarmee zijn de kaders en randvoorwaarden voor veel nieuwe bouwprojecten helder en passend bij de hedendaagse uitdagingen.

4.3.2 Structureel overleg

Om de samenwerking nog meer te verbeteren organiseert de gemeente vanaf dit jaar twee keer per jaar met alle Utrechtse schoolbesturen een stadsbreed bestuurlijk overleg. In dit overleg komen de ontwikkelingen in de onderwijshuisvesting aan bod. Dit gesprek is bedoeld om samen te leren, om door te ontwikkelen en afspraken te maken. Ook de gebiedsgerichte aanpak is onderdeel van deze bestuurlijke gesprekken.

4.3.3 Onderwijsloket

De gemeente werkt sinds begin 2021 aan het moderniseren van het informatiesysteem voor onderwijshuisvesting, het onderwijsloket. In dit systeem worden alle gegevens over de schoolgebouwen opgeslagen, worden alle aanvragen en beschikkingen gearchiveerd en worden de leerling prognoses omgezet naar actie. Naar verwachting is het nieuwe systeem eind 2021 gereed om te gebruiken. Met het gemoderniseerde informatiesysteem zijn veel repeterende taken geautomatiseerd, zodat er meer tijd vrij gemaakt wordt voor het vinden van passende huisvestingsoplossingen. Daarnaast biedt het nieuwe systeem openheid en transparantie, omdat het systeem en de gegevens in het systeem gedeeld gaan

worden met de Utrechtse schoolbesturen. Dit is een mooie stap op weg naar gedeelde data en informatie, die ons helpt om te anticiperen op leerlingengroei en -krimp.

4.3.4 Klantonderzoek

Momenteel wordt het eerste klantonderzoek uitgevoerd. Dit gebeurt voortaan tweejaarlijks breed binnen Vastgoedorganisatie Utrecht. Op basis van dit onderzoek kan de indicator over de tevredenheid van onze partners over de samenwerking en dienstverlening voortaan worden verantwoord.

4.4 Participatie

De gemeente en schoolbesturen organiseren bij ieder individueel bouwproject zorgvuldig de participatie. Dat is maatwerk, afhankelijk van de omgeving (aantal omwonenden, bouwomvang, potentiële gevolgen voor de omgeving). Voor ieder project wordt een communicatie- en participatieplan opgesteld, zodat van tevoren duidelijk wordt welke strategie wordt gehanteerd om samen met inwoners en andere betrokkenen in gesprek te gaan en eventuele wensen en zorgen in beeld te brengen.

Hieronder volgen twee voorbeelden van onze inspanningen om met inwoners samen stad te maken.

4.4.1 Nieuwe middelbare school in Vleuten-De Meern

Ook in Vleuten-De Meern en Leidsche Rijn neemt het aantal kinderen in de middelbare schoolleeftijd de komende jaren toe. Om ervoor te zorgen dat in ieder deel van de stad voldoende aanbod is, is het nodig om een nieuwe school te bouwen in Vleuten-De Meern of Leidsche Rijn. De nieuwe school voor vmbo, havo en vwo biedt plek aan 1.000 leerlingen en krijgt 3 gymzalen. De realisatie van het schoolgebouw neemt ongeveer drie jaar in beslag. Een locatieonderzoek voor een nieuwe middelbare school in de wijk Vleuten-De Meern heeft vier mogelijke locaties opgeleverd met ieder zijn voordelen en beperkingen. De mogelijke locaties zijn:

1. Ten Veldestraat
2. Boteyken
3. Hindersteinlaan
4. Burgemeester Verderlaan

Deze vier locaties zijn tussen 21 juni en 14 juli voorgelegd aan de wijk via het [Denk Mee-platform](#). Meer dan 400 inwoners hebben in totaal meer dan 1.000 reacties achtergelaten. Aan de bewoners is een kwalitatieve beoordeling van de locaties gevraagd. We hebben bewoners gevraagd te beargumenteren waarom de ene locatie de voorkeur heeft en de andere niet. We gebruiken de argumentatie om een beeld te krijgen vanuit de wijk. De argumentatie is dus leidend, niet het aantal voor- of tegenstanders dat zich meldt. Via deze methode hebben we zicht hebben op alle argumenten die een rol spelen.

De argumenten vanuit de wijk dragen - samen met het advies van het schoolbestuur PCOU Willibrord - bij aan een goede afweging en onderbouwing van de definitieve locatiekeuze eind dit jaar. Na de locatiekeuze kunnen bewoners en andere belanghebbenden in het vervolgproces, naast hun betrokkenheid via de reguliere planprocedures, meedenken over onderwerpen als verkeer, parkeren en inrichting van de openbare ruimte en wordt het ontwerp voor de school verder uitgewerkt.

4.4.2 Tijdelijke huisvesting Landschapsbaan

Aan de Landschapsbaan komt tijdelijke huisvesting ten behoeve van kinderopvang. Dit is nodig om MFA Weide Wereld te kunnen rooveren voor de scholen die dit gebouw gaan gebruiken vanaf 2023. De kinderopvangorganisaties worden tijdelijk gehuisvest aan de Componistenlaan, waar geen woningen aanwezig zijn. Bij de Landschapsbaan wonen wel veel mensen.

De gemeente heeft zich ingespannen om met de omwonenden in gesprek te gaan om de overlast te beperken. Dat bleek lastig, omdat de omwonenden niet overtuigd waren van de noodzaak van de tijdelijke huisvesting. De realisatie van de tijdelijke huisvesting zal tot overlast leiden voor de omwonenden. Ondanks dat omwonenden de tijdelijke locatie ongeschikt vinden, hebben we toch geprobeerd om in gesprek te blijven en te kijken waar we mogelijk tegemoet kunnen komen aan omwonenden, bijvoorbeeld bij de oriëntatie van de buitenruimte.

Dit voorbeeld laat zien tegen welke dilemma's de gemeente aanloopt in een groeiende stad, met schaarse ruimte. Er is niet altijd een geschikte plek met breed draagvlak te vinden. Tegelijkertijd zijn de voorzieningen wel noodzakelijk om een leefbare stad te creëren.

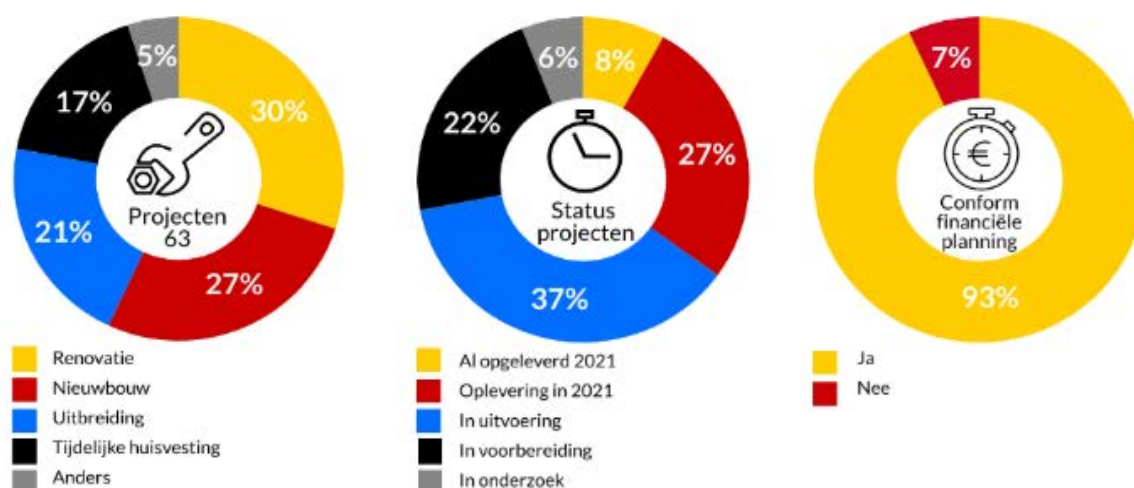
5 Uitvoering en planning

De gemeente en schoolbesturen voeren op dit moment ruim 60 bouwprojecten uit. In dit hoofdstuk wordt gerapporteerd over de uitvoering van de bouwprojecten, en de bijstelling van het uitvoeringsschema in de bijlage.

5.1 Overzicht

Corona heeft invloed op de planning van diverse bouwprojecten. Bouwprojecten zijn mensenwerk. Sommige projecten kennen een goede voortgang, bij andere projecten is sprake van discussie of grote druk. Juist projecten waar al druk op staat, blijken nog complexer wanneer fysieke ontmoeting van het projectteam of de stuurgroep niet mogelijk is. Het is lastig om de gevolgen kwantitatief uit te drukken.

De 63 bouwprojecten bestaan voor 30% uit renovatie en voor 27% uit nieuwbouw. De rest bestaat uit uitbreiding (21%), tijdelijke huisvesting (17%) en anders (5%). Op dit moment is 8% van de projecten afgerond en 27% wordt in de loop van 2021 opgeleverd. Het grootste deel van de projecten (37%) is uitvoering en worden na 2021 opgeleverd. Daarnaast is 22% van de projecten in voorbereiding en bevindt 6% van de projecten zich in de onderzoeksfase.

Het geactualiseerde uitvoeringsschema is bijgevoegd als bijlage A.

5.1.1 Huisvestingsaanvragen 2022

Dit jaar zijn 150 aanvragen voor het Huisvestingsprogramma 2022 ingediend. Dankzij een beter proces van samenwerking met de schoolbesturen voorafgaand aan het indienen van aanvragen, verwachten we meer aanvragen dan vorig jaar goed te kunnen keuren. De aanvragen worden voor het eerst getoetst aan de criteria uit de nieuwe Verordening huisvesting scholen en vervolgens geplaatst op het Huisvestingsprogramma. De toetsing van de aanvragen laat zien dat wat we hadden beoogd met de nieuwe verordening in de praktijk ook werkt. We zien 15 aanvragen voor vergroening van schoolpleinen, starten we met 6 nieuwe renovatieprojecten en investeren we in het kader van de nadere regel voor gemeentelijkbeleid in een vijftal voorzieningen voor voorschoolse educatie en Utrechtse Kindcentra (UK's). Het totale Huisvestingsprogramma voor 2022 komt naar verwachting op € 91 miljoen uit.

5.2 Afgeronde bouwprojecten

De gemeente verwacht in 2021 de oplevering van 21 bouwprojecten om de huisvesting van honderden leerlingen mogelijk te maken (zeven nieuwbouw, negen renovatie, twee tijdelijke locaties en drie uitbreidingen). In de eerste helft van 2021 is een aantal bouwprojecten afgerond zoals ook vermeld in de raadsbrief van 1 juli 2021 is van een deel daarvan al melding gemaakt. In de komende maanden verwachten we nog 8 projecten te kunnen afronden. Op dit moment zijn de volgende projecten opgeleverd:

School	Straat	Type project
OBS Jules Verne	Mariëndaalstraat	Nieuwbouw
OBS Rijnvliet	Pecanlaan	Nieuwbouw (IKC)
OBS de Cirkel	Prinses Margrietlaan	Vervangende nieuwbouw en uitbreiding
Apollo 11	Ten Veldestraat	Uitbreiding
St. Dominicusschool	Franz Schubertstraat	Tijdelijke huisvesting
SvPO	Wittevrouwenkade	Renovatie
MFA Voorn	Akkrummeraklaan	Renovatie
MFA Waterwin	Musicallaan	Renovatie
Torenpleinschool	Schoolstraat	Uitbreiding
De Fakkel	Nolenslaan	Renovatie en nieuwbouw
Koningin Beatrixschool	Ten Veldestraat	Nieuwbouw
2 ^e Marnixschool	Dantelaan	Renovatie en nieuwbouw
Stedelijk Gymnasium	Ina Boudier-Bakkerlaan	Uitbreiding
Christelijk Gymnasium	Koningsbergerstraat	Uitbreiding
IKC Leeuwesteyn	Dukatonplantsoen	Uitbreiding tijdelijke huisvesting

Figuur 2. Opgeleverde uitbreiding van basisscholen de Boomgaard en de Achtbaan in MFA Voorn in Langerak.

5.3 Nieuwe bouwprojecten

De volgende scholen zijn toegevoegd aan het MPOHV, verder wordt er ook geïnvesteerd in de ventilatie en het binnenmilieu van verschillende scholen. Naast deze bouwprojecten zijn er extra uitgaven voor de aanpak van groene schoolpleinen en een aantal locaties voor tijdelijke huisvesting. Zo is er sprake van extra huur in het kader van tijdelijke huisvesting voor de locaties Nieuw Welgelegen en Laan van Puntenburg. Ook is er tijdelijke huisvesting nodig voor de scholen Vrije school, Groenewoud, College Vleuten-De Meern en College Overvecht.

School	Straat	Toelichting
De Klimroos	Langerakbaan	Nieuwe permanente huisvesting voor OBS de Klimroos in het gebouw aan de Langerakbaan.
Kromme Rijn College	Rubenslaan	Noodzakelijke uitbreiding van de capaciteit.
Luc Stevensschool	Marco Pololaan	Noodzakelijke uitbreiding van de capaciteit.
Tijdelijke huisvesting OBS Cartesius	Frederik van Eedenstraat/Van Meursstraat	Voor de tijdelijke opvang van de nog te vestigen school in de Cartesiusdriehoek wordt het gebouw aan de Frederik van Eedenstraat geschikt gemaakt.

5.4 Aangepaste bouwprojecten en bijzonderheden

Diverse projecten zijn aangepast als gevolg van de besluitvorming over de nieuwe verordening. Zo zijn diverse renovatie projecten opgehoogd zodat deze hetzelfde normbudget krijgen als vergelijkbare projecten met vervangende nieuwbouw. Een aantal projecten speciaal onderwijs krijgt meer vierkante meters. En een aantal projecten in het voortgezet onderwijs krijgt een groter schoolplein.

Ook zijn diverse projecten, zoals elk jaar, bijgesteld als gevolg van nieuwe leerlingprognoses en specifieke projectinhoudelijke wijzigingen in kosten. Wat dit per project betekent staat gekwantificeerd vermeld in de geheime bijlage B.

5.4.1 International School Utrecht

De International School Utrecht (ISUtrecht) is een school van ruim 900 leerlingen die de komende jaren kan doorgroeien naar 1200 leerlingen. Om deze groei te accommoderen werkt de gemeente samen met het bestuur van de ISUtrecht aan een nieuwe permanente huisvesting op het USP. Dit project bestaat uit twee processen die parallel aan elkaar lopen. Enerzijds de voorbereiding en realisatie van de nieuwbouw en anderzijds het zorgen voor aanvullende tijdelijke huisvesting voor het opvangen van het groeiende aantal leerlingen totdat de nieuwbouw gereed is.

Zowel het in het proces voor de nieuwbouw als het proces voor de tijdelijke huisvesting is er vertraging opgelopen. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd middels de raadsbrieven van [12 maart 2021](#), [25 juni 2021](#) en [30 september 2021](#).

De gemeente en het schoolbestuur van ISUtrecht hebben de afgelopen maanden uitgebreid gesproken over de manier waarop de nieuwbouw juridisch en financieel geborgd kan worden. Afspraken hierover moeten worden vastgelegd in een overeenkomst. De gesprekken hierover bevinden zich in een afrondde fase, maar er is nog geen definitieve overeenkomst. Dit is uiteraard wel voorwaardelijk om het project voort te kunnen zetten.

Daarnaast heeft de gemeente een aanbod gedaan voor de tijdelijke huisvesting van de ISUtrecht voor de periode totdat de nieuwbouw gereed is. Hierover is op dit moment nog geen overeenstemming met de school. De wensen en uitgangspunten van het schoolbestuur zijn niet te realiseren binnen de door de gemeente gestelde kaders. De gemeente en het schoolbestuur zijn in gesprek hoe dit opgelost kan worden.

Aanvullende tijdelijke huisvesting is noodzakelijk om de school te kunnen laten groeien naar 1.200 leerlingen aangezien de huidige locatie aan de Van Bijnkershoeklaan niet voldoende groot is om de groei op te kunnen vangen.

5.4.2 Huisvesting X11

De gemeente heeft op basis van een spoedaanvraag van middelbare school X11 besloten om de school (deels) te huisvesten aan de Laan van Puntenburg, tot het nieuwe, permanente gebouw van de school wordt opgeleverd in Merwede. De gemeenteraad is op [30 september 2021](#) over het besluit geïnformeerd. Over het gemeentelijke besluit is op dit moment geen overeenstemming met de school. Het schoolbestuur denkt zich na over eventuele vervolgstappen.

Figuur 3. De opening van de nieuwbouw van Kindcentrum Rijnvliet in Rijnvliet.

6 Financiën

Het Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting is met het geactualiseerde uitvoeringsschema (zie bijlage) financieel in balans. De uitgaven en dekking sluiten op elkaar aan. Tegelijkertijd zien we dat de bouwkosten de afgelopen maanden in hoog tempo toenemen. De verwachting is dat de werkelijke bouwkosten op zeer korte termijn niet meer worden gedekt door de huidige normbedragen, en dat de meeste bouwprojecten gaan overschrijden.

6.1 Gevolgen nieuwe verordening

Alle wijzigingen die voortvloeien uit de nieuwe verordening worden verwerkt in het nieuwe uitvoeringsschema. Aan de dekking van het plan zijn de middelen toegevoegd die bij de Voorjaarsnota 2020 en Programmabegroting 2021 beschikbaar zijn gesteld voor de nieuwe verordening.

6.2 Geactualiseerd uitvoeringsschema

Met deze nieuwe *Voortgangsrapportage onderwijshuisvesting* zijn de uitgaven en dekking voor onderwijshuisvesting geactualiseerd. Het volledige uitvoeringsschema, inclusief de budgetten per project, is bijgevoegd in bijlage A. Er is ook een toelichting beschikbaar op de wijzigingen van de uitgaven en de dekking tussen vorig jaar en dit jaar. Deze toelichting staat weergegeven in bijlage B. Vanwege de financiële gevoeligheden en de aanbestedingsrisico's zijn deze beide bijlagen geheim.

In 2022 is een budget van € 88,6 miljoen beschikbaar om te investeren in de huisvesting van de Utrechtse scholen. Dit bedrag is vergelijkbaar met het budget in 2021.

De geraamde uitgaven en de beschikbare dekking zijn, net als vorig jaar, met elkaar in evenwicht; de totale dekking is € 0,3 miljoen hoger dan de geprogrammeerde uitgaven. Dit geeft een positief saldo van € 0,3 mln aan het eind van de periode. Wel zijn er belangrijke risico's, bij zowel de uitgaven als bij de dekking hiervan, die het beeld fors kunnen veranderen in de toekomst en dus aandacht behoeven in de komende jaren. Deze worden hieronder toegelicht.

De bedragen uit deze rapportage worden verwerkt in de Programmabegroting 2022, waar de besluitvorming door de Raad plaatsvindt.

6.3 Verwachte overschrijdingen

In deze paragraaf worden de verwachte overschrijdingen op projecten benoemd. We eindigen met informatie over de financiële risico's, inclusief de toekomstige aandachtspunten voor zover nu reeds bekend.

We verwachten een aantal overschrijdingen op projecten die afgesloten worden bij de jaarverantwoording 2021. Dit heeft te maken met de snelle stijging van de bouwkosten in 2021. Wijziging van de budgetten van deze projecten is niet meer mogelijk, de aanvraag procedure voor schoolbesturen is afgerond (voor zowel de programmering van jaarschijf 2021 als 2022). Als de overschrijdingen hoger zijn dan circa 10% van het projectbudget worden ze hier vermeld.

De Brug, Laan van Nieuw-Guinea 20

Om dit project gasloos te kunnen maken blijkt er meer budget nodig dan hiervoor is toegekend via het Huisvestingsprogramma. Omdat het totale budget voor gasloos maken van schoolgebouwen toereikend is, zullen we bij de renovatie het gebouw alsnog aardgasvrij opleveren. Dit betekent een overschrijding van circa € 0,1 miljoen op het projectbudget.

Johan de Wittschool, Beethovenplein 2

Voor de tijdelijke huisvesting bij de Johan de Wittschool is een budget beschikbaar van € 0,189 miljoen. De goedkoopste partij is uitgekomen op een aanbesteding van € 0,452 miljoen, ofwel een overschrijding van € 0,263 miljoen. Oorzaken van deze overschrijding zijn: aangepaste kwaliteitsniveau van de tijdelijke huisvesting, de tijdsdruk waaronder dit gebouw gerealiseerd moest worden en een grotere vraag naar tijdelijke huisvestingsunits in verband met het coronavirus.

De Torenspleinschool, Schoolstraat 7

Uitbreiding Torenspleinschool betreft twee extra lokalen op de verdieping met een totaal oppervlak van 230m², welke binnen de kaders van de beschikking passen. Door aanvullende eisen van Welstand en Stedenbouw zullen de kosten naar verwachting hoger uitvallen dan gepland. Het normbudget dekt de kosten niet en samen met de stijgende bouwkosten heeft dit geresulteerd in een overschrijding van een bedrag van € 0,10 miljoen. Omdat tijdelijke huisvesting in de omgeving toch niet mogelijk bleek te zijn, is er een oplossing gevonden om zonder tijdelijke verhuizing het project toch te realiseren, door versneld te bouwen. Dit brengt een overschrijding van € 0,04 miljoen met zich mee. In totaliteit betreft de verwachte overschrijding van dit project € 0,14 miljoen, op een budget van € 0,60 miljoen.

SvPO, Wittevrouwenkade 4

Bij het bepalen en vaststellen van de bekostiging voor de School voor het Persoonlijk Onderwijs (SvPO) voor de locatie Wittevrouwenkade 4 is het normbedrag voor de renovatie gehanteerd van 70% van de nieuwbouwwaarde. De uitkomsten van het ontwerpproces in mei 2020 wezen uit dat er € 1,3 mln minder budget nodig was om het gebouw te renoveren. Daarom is er een reservering opgenomen voor dit project die € 1,3 miljoen lager is dan het normbedrag, welke ook in de programmabegroting is verwerkt. Echter, tijdens de aanbestedingsfase is gebleken dat de werkelijke kosten hoger zijn dan het gereserveerde budget. De bouwkosten vanuit de aanbesteding blijken aanmerkelijk hoger te zijn dan waarin de bouwcostendeskundige van de SvPO eerder had voorzien. Daarom verwachten wij bij het afsluiten van het project een overschrijding van het beschikbare budget van circa € 0,5 miljoen. De totale uitgaven blijven daarmee nog steeds onder het oorspronkelijke normbedrag.

De Cirkel

Er is een budget voor de sloop opgenomen van € 0,05 miljoen. De sloop was hiervoor niet te realiseren. De totale sloopkosten bedragen circa € 0,25 miljoen, hetgeen een overschrijding betekent van € 0,2 miljoen. De kosten zijn zoveel hoger omdat er gefaseerd is gesloopt. Eerst werd het losstaande kleutergebouw gesloopt, waar flink wat asbest in zat. Asbest zorgt ook voor verlenging van het sloopproces en dus een duurder sloopproces. Vervolgens zijn er gefaseerd delen gesloopt van het bestaande gebouw (deel van de gymzaal en daarna speellokaal/entree) wat zorgvuldiger en daardoor duurder is. Er moest gesloopt worden terwijl de school in gebruik was.

Jules Verne

Ook bij dit project is sprake van een overschrijding op sloopkosten. De totale sloopkosten zijn € 0,3 miljoen. Op een normbudget van € 0,1 miljoen betekent dit een overschrijding van € 0,2 miljoen. De overschrijding is ontstaan doordat een grote verontreiniging in de bodem is gevonden die gesaneerd moest worden. Deze sanering kon pas plaats vinden vlak voor de aanleg van het terrein nadat het gebouw al gereed was. De sanering viel tegen omdat er elke keer opnieuw vervuiling werd gevonden, op

verschillende plekken. De eerste inschatting was 150 ton, er is uiteindelijk 575 ton vervuilde grond afgevoerd.

6.4 Financiële risico's

Ondanks een financieel sluitend verhaal bestaan er risico's die de voortgang van de uitvoering van het MPOHV in de nabije toekomst kunnen belemmeren:

6.4.1 Risico's ten aanzien van de uitgaven

Aanbestedingsklimaat

De afgelopen maanden zijn veel aanbestedingen hoger uitgevallen dan verwacht. De bouwprijzen stijgen de laatste tijd snel, vanwege materiaaltekorten en verstoringen van productieprocessen door het coronavirus. Daarnaast is er veel vraag naar bouwpersoneel. De verwachting is dat de prijsstijgingen verder doorzetten. Er is nog geen zicht op lagere materiaalprijzen of minder krapte op de arbeidsmarkt. Het gevolg van dit alles is dat de projectbudgetten in het MPOHV mogelijk te laag blijken te zijn om de projecten conform verordening uit te kunnen voeren.

Nieuwe grootschalige renovaties

Een aantal gebouwen in eigendom van de gemeente die als tijdelijke huisvesting wordt ingezet is aan een grootschalige renovatie toe. De verwachting is dat deze panden nog lang in gebruik zullen moeten blijven en nodig blijven als capaciteit voor leerlingen. Er wordt onderzocht wat de kosten zijn voor de renovatie van deze gebouwen. Deze gebouwen zijn op dit moment niet opgenomen in het MPOHV. Om kwalitatief huisvesting van voldoende niveau aan te kunnen bieden is renovatie de komende jaren echter wel noodzakelijk. De financiële consequentie hiervan worden binnen de afweging rondom de Voorjaarsnota 2022 in beeld gebracht.

6.4.2 Risico's ten aanzien van de dekking

Opbrengsten vanuit verkoop van panden

Het programma Onderwijs kent een aantal verkoopopbrengsten. De opbrengsten van verkoop van het genoemde eigendom zijn noodzakelijk om ten gunste van het programma onderwijs te laten (komen) ter financiering van de noodzakelijke onderwijsbehoefte. De beleidslijn is dat de verkoopopbrengsten binnen het programma blijven. Zolang het aantal leerlingen groeit is het huidige scholenbestand nodig en kan geen huisvestingsbudget vrijvallen.

Concreet gaat het op dit moment om:

- Opbrengst vanuit de overdracht van de Directievilla bij de Cereolfabriek naar het Programma Vastgoed. De Directievilla gaat na uitvoering van herstelwerkzaamheden, over naar het programma Vastgoed. Het gebouw wordt daar ofwel ingezet voor een gemeentelijk beleidsveld ofwel aangeboden voor verkoop. De overdracht is - conform de financiële spelregels van de gemeente Utrecht – tegen boekwaarde. Voordat het pand overgedragen wordt zullen er herstelwerkzaamheden uitgevoerd worden waar op dit moment geen budget voor is geraamd.
- Mogelijke opbrengst vanuit de verhuur van het Grafisch Lyceum ten behoeve van een unilocatie voor X11 in de Merwedekanaalzone (de definitieve afspraken hierover worden nog gemaakt). X11 is nu nog gevestigd op de Vondellaan. De school krijgt uitbreiding in de Merwedekanaalzone. De wens is om de leerlingen van de Vondellaan mee te laten verhuizen naar de Merwedekanaalzone om zodoende daar een unilocatie te kunnen vestigen. Om dit te kunnen bekostigen is het nodig om het gebouw aan de Vondellaan te verhuren en de opbrengst in te zetten als dekking voor de bouw van de unilocatie in de Merwede Kanaalzone.

De bovengenoemde opbrengsten maken deel uit van de dekking van het MPOHV. De daadwerkelijke realisatie ervan is nog niet altijd zeker en betreft een risico voor het plan.

Dekking vanuit grondexploitaties van gebiedsontwikkelingen

Om de kosten voor stedenbouwkundige eisen ook op de langere termijn te kunnen dekken zijn bijdragen nodig vanuit grondexploitaties van gebiedsontwikkelingen. We gaan onderzoeken of hier mogelijkheden voor zijn.

Beschikbaar komen van middelen vanuit de investeringsagenda groei

In de dekking van dit MPOHV zijn bedragen opgenomen die vanuit de investeringsagenda groei moeten komen, die hoger zijn dan op dit moment vrijgemaakt kan worden in de investeringsagenda. In de investeringsagenda wordt wel rekening gehouden met de benodigde bedragen, in de komende jaren worden deze aan de begroting van onderwijs toegevoegd.

Tijdelijke huisvesting groei

Vanuit het investeringskader groei zijn er maar zeer beperkt middelen beschikbaar gesteld voor tijdelijke huisvesting. Omdat de scholen in nieuwe gebieden veelal later gerealiseerd worden dan dat de eerste leerlingen verschijnen, is de behoefte hieraan aanzienlijk groter dan de beschikbare middelen. In aanloop naar de Voorjaarnota 2022 zal worden onderzocht hoe dit opgelost kan worden.

Tekort aan incidenteel en overschot aan structureel budget

In de dekking van het plan zijn zowel structurele kapitaallasten opgenomen als incidentele budgetten. Deze zijn voor investeringen respectievelijk exploitatie uitgaven. Het is belangrijk dat de verhouding hiertussen klopt. Tot en met het jaar 2021 is dit het geval. Het ziet er naar uit dat er in de jaren erna een grotere behoefte is aan incidentele budgetten en een lagere behoefte aan structurele budgetten dan nu beschikbaar. Ook al is er in zijn totaliteit een gedekt plan, toch kan een scheefheid in de verhouding van beschikbare middelen problemen opleveren. Er zal besproken worden of uitrui van middelen met het concern mogelijk is.

Materiële instandhouding

De gemeente Utrecht heeft MFA's (Multifunctionele Accommodaties) in eigendom. Voor deze locaties is de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud. De gemeente brengt een deel van de materiële instandhouding (hierna: MI) die de scholen rechtstreeks van de Rijksoverheid ontvangen voor onderhoud bij schoolbesturen in rekening. De financiële impact van MI is op jaarbasis een te ontvangen bedrag van ongeveer € 1,3 miljoen. Deze doorbelasting is de afgelopen jaren door verschil van inzicht met de schoolbesturen over de hoogte van de vergoeding aan de gemeente stil komen te liggen waardoor er over de jaren 2017, 2018 en 2019 een openstaande vordering van € 3,189 miljoen is. We zijn in gesprek met de schoolbesturen om deze middelen te ontvangen. Het streven is nog eind dit jaar met de laatste schoolbesturen tot afrekening te komen.